Осврт на недавну посету папе римског Загребу

Пише: Епископ бачки Иринеј
субота, 09 јул 2011 14:00

Многе поруке које је римски првосвештеник, као врхунски теолог, упутио из Загреба, универзалне су и могу бити примењене у васцелом хришћанском свету. То су, пре свега, оне поруке које охрабрују хришћанске породице да се одупру духу секуларизације и негују светињу живота, брака и породице. Исто тако, значајне су и поруке упућене младима који су у узрасту када траже смисао живота.

Прву је папа послао још на путу у Хрватску, из авиона, у неформалном разговору са новинарима.

Ипак, две поруке изречене у два дана остале су запамћене као контроверзне, и то не само у српској јавности.

Прву је папа послао још на путу у Хрватску, из авиона, у неформалном разговору са новинарима. Наиме, сећајући се ранијих загребачких надбискупа, он је изјавио: „Покојни кардинал Фрањо Шепер, покојни кардинал Фрањо Кухарић и кардинал Јосип Бозанић увек су говорили да Хрватска није на Балкану него у Средњој Европи, па би било логично, праведно и потребно да Хрватска уђе у Европску унију, где историјски и културно одувек припада." Размишљајући о овом суду, притом без улажења у расправу о томе да ли је Хрватска на Балкану или у Средњој Европи, желимо да верујемо да његов угледни изрицатељ није имао намеру да Југоисточну Европу - некада средишњи простор Римског Царства, а потоњу Румелију (у преводу Римску земљу: европски, претежно хришћански део Отоманске Империје), данас познату под турским називом Балкан - смести некуд изван Европе, нити пак да се врати на почетак 16. столећа, када је његов претходник Лав X Хрватску означио као antemurale christianitatis („предзиђе хришћанства"). Не треба притом заборавити да су „предзиђе" у та времена, поред Зринских и Франкопана, чували и многобројни Срби граничари, којих данас, после пет векова историјског присуства, наједном онде више нема или опстају као остатак што покланог што протераног народа.

Ми Балканци, дакле и ми Срби, Европу не видимо у уском обзорју Западне и Средње Европе, па ни у ширем распону од Атлантика до Урала, него је видимо као цивилизацијски континент од Атлантика до Пацифика.

Са своје стране, ми Балканци, дакле и ми Срби, Европу не видимо у уском обзорју Западне и Средње Европе, па ни у ширем распону од Атлантика до Урала, него је видимо као цивилизацијски континент од Атлантика до Пацифика, односно од Канарских до Курилских острва, јер је то јединствен духовни простор, који има исте хришћанске корене и дели исте вредносне идеале. Ми пак који припадамо православним народима Балкана, не љубимо само своје отаџбине него и сав Балкан, свој византијско-словенски, али и онај западнохришћански, као и муслимански, своју ширу - ромејску - отаџбину, свесни да је она подарила Европи њена два цивилизацијска темеља, јелинство и хришћанство. Напомињемо да класична јелинска култура, вековима највиша у Европи, јесте, по дефиницији, превасходно балканска култура, - као што су то и најстарије познате културе Европе, лепенска и винчанска, - а да је младо хришћанство на тло Европе ступило такође на Балкану (конкретно у Филипима, близу данашње Кавале у Грчкој).

Подсећамо и на антологијску формулацију почившег папе Јована Павла II да нема Европе без оба плућна крила, од којих се једно зове православно или источнохришћанско, махом грчко-словенско...

Мада овом приликом нису испуњена очекивања многих римокатоличких верника, понајпре у Хрватској, да ће Алојзије Степинац, загребачки надбискуп током Другог светског рата, бити канонизован, односно признат за светитеља Римокатоличке Цркве, додатну контроверзу, у нашој средини и болну недоумицу, изазвале су папине речи - изговорене такође на путу према Загребу - да је кардинал Алојзије Степинац „био против усташког режима" и да је „бранио право човечанство против тог режима тиме што је бранио Србе, Јевреје, Роме". Слично је поновио у омилији у загребачкој катедрали рекавши да је кардинал Степинац „у време нацистичке и фашистичке диктатуре постао бранитељем Јевреја, православних и свих прогоњених".

Подсећамо и на антологијску формулацију почившег папе Јована Павла II да нема Европе без оба плућна крила, од којих се једно зове православно или источнохришћанско, махом грчко-словенско...

С обзиром на то да је Степинац био војни викар „Независне Државе" Хрватске - или је, према другима, поставио војног викара - и члан парламента ендехазије, а, са друге стране, имајући у виду читавом свету познати усташки физички и духовни геноцид над Србима, Јеврејима и Циганима, морамо истаћи да је, у светлу историјских чињеница, ова димензија Степинчеве личности у најмању руку једнострано пренаглашена или, пре ће бити, на силу исконструисана, и то предимензионирањем случајева његовог заузимања за поједине Србе или Јевреје, међу којима неким чудом, нема именâ тројице мученички пострадалих православних епископа и више од две стотине православних свештеника побијених од усташа, а прећуткивањем или минимализовањем његове идеолошки мотивисане и јавно исказиване анимозности према Православљу, „Бизанту", Јеврејству, Српству и још понечем.

На крају, благодарно истичемо, упркос свему претходном, папин позив римокатоличким бискупима и свештеницима да се трајно заузимају за помирење међу подељеним хришћанима, као и међу хришћанима и муслиманима. Руке помирења нека увек буду испружене, као у акту стварања, како га је Микеланђело Буанороти приказао у Сикстинској капели. Бог је Помиритељ прошлог са будућим. Бог је наш Исток, и Запад, и Север, и Југ. Бог је наше Све.